

mgr Stanisław Francuz

ZNACZENIE TURYSTYKI W INKLUZJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ. BADANIE W DZIAŁANIU

Streszczenie:

Turystyka jest zjawiskiem społecznym. To człowiek przez potrzebę poznawczą zbudował ten fenomen i dziś każdy z niego korzysta. I sprawni i osoby z niepełnosprawnościami. Znaczenie turystyki dla inkluzji osób z niepełnosprawnościami jest dziś już bezdyskusyjne i niepodważalne. Potwierdzają to wyniki moich badań.

Prowadzone obserwacje pozwoliły mi na uchwycenie aspektów nie mierzalnych liczbowo. Pozwoliły mi na wejście w zjawisko niepełnosprawności w przestrzeni geograficznej, podczas wyjazdów turystycznych, które dały obraz zachowań, doświadczenia, panujących relacji w grupie osób z niepełnosprawnościami. To swego rodzaju zanurzenie się poprzez obserwację uczestniczącą pozwoliło na wychwytywanie unikalnych momentów, chwil i emocji towarzyszących podróżowaniu. Respondenci wskazywali na budowane napięcie, nadzieje, marzenia podczas oczekiwania na wyjazd. Radość i przeżywanie oraz doświadczenie nowych, nieznanych obrazów, smaków i zapachów podczas podróży. I emocjonalne wspomnienia powstałe po wyjeździe, które są motywacją i siłą napędową do życia i chęci na kolejny raz. Przeprowadzone wywiady z przedstawicielami różnych niepełnosprawności (ruchową, wzrokową, słuchową i intelektualną) jeszcze bardziej wzmocniły moje założenia dotyczące znaczenia turystyki w inkluzji osób z niepełnosprawnością. Pozwoliły mi także, dzięki obserwacji i wywiadam, na wychwycenie różnic w potrzebach turystycznych, sposobie zwiedzania, pokonywania barier, percepcji oraz predyspozycji i możliwości udziału w poszczególnych rodzajach turystyki. Zjawisko turystyki, w zderzeniu ze zjawiskiem niepełnosprawności, pozwala na inkluzję w różnych wymiarach (prywatnym, społecznym i zawodowym). Inkluzja ma znaczenie dla uczestników wyjazdów turystycznych i pozytywnie wpływa na ich życie.

Pierwszy rozdział pracy jest próbą przybliżenia czytelnikowi w ujęciu interdyscyplinarnym zagadnień związanych z niepełnosprawnością. Przedstawione zostały tu definicje niepełnosprawności, modele, rodzaje, akty prawne, system orzecznictwa i dane statystyczne dotyczące niepełnosprawności w Polsce i na świecie. Drugi rozdział jest próbą przybliżenia pojęcia turystyki w kontekście zjawiska społecznego. W rozdziale tym przedstawione zostały rodzaje, formy turystyki, stan i uwarunkowania oraz potencjał

turystyczny Polski, w kontekście dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Rozdział trzeci to syntetyczne przybliżenie nurtów proinkluzyjnych, które mają wpływ na włączanie społeczne osób z niepełnosprawnością. Część badawcza stanowi opis badań etnograficznych, w których przedmiotem było znaczenie turystyki w inkluzji osób niepełnosprawnościami, a więc sposób konceptualizowania się tego u osób z niepełnosprawnością.

Znaczenie turystyki dla inkluzji osób z niepełnosprawnością jest bardzo ważne. Turystyka wpływa na życie tych osób, na integrację społeczną, na samopoczucie, na stan zdrowia. Pozwala na autonomię i samostanowienie we wszystkich aspektach życia. Daje poczucie siły i sprawstwa. Pozwala na spełnianie się w różnych rolach społecznych i zawodowych. Daje szansę na doksztalcanie i doświadczanie praktyczne. Jest motywacją do kolejnych wyzwań edukacyjnych, zawodowych i społecznych. Turystyka pozwala na walkę z ekskluzją. Turystyka nie jest wyłącznie tylko dla osób sprawnych, ale dla wszystkich grup społecznych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, a jej rolą jest wzmacnianie inkluzji.

Słowa klucze: inkluzja, niepełnosprawność, turystyka osób z niepełnosprawnościami, integracja, empowerment, autonomia, kapitał zaufania społecznego, znaczenie turystyki w inkluzji osób z niepełnosprawnością.